

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЩОДО ЗАЛУЧЕННЯ ДІТЕЙ ДО РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ЯК СКЛАДОВОЇ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Висновок. Отже, акцентуючи на розвиткові почуття власної гідності у молодшого школяра, прагнемо виховати впевнену в собі людину з розвинутими вміннями до самоаналізу та самовдосконалення. Розпочату роботу з розвитку почуття власної гідності слід продовжувати в середній та старшій ланках школи, поглиблюючи та виводячи на вищий рівень усвідомлення та бажання учнів присвоїти ці моральні риси, як власні.

1. Выготский Л.С. Педагогическая психология / Под ред. В.В. Давыдова. – М., 1991. – С. 215 – 224.

2. Божович Л.И. Проблемы формирования

личности: Избранные психологические труды / под ред. Д.И. Фельдштейна. – [3-е изд.] / Л.И. Божович. – М. – Воронеж, 2001. – 349 с.

3. Боршиевский М. Дорога к себе: От основ субъективности к вершинам духовности: монография / М. Боршиевский. – К.: Академвидав, 2010. – 416 с.

4. Куницина В.Н. Сила Я и самоуважение // Психология. / Под ред. А.А. Крылова. – М.: Проспект, 1998. – С. 283 – 286.

5. Павелків Р.В. Розвиток моральної свідомості та самосвідомості в дитячому віці: Моногр. / Р.В. Павелків. – Рівне: Волин. береги, 2004. – 247 с.

6. Сухомлинский В.А. Рождение гражданина. / В.А. Сухомлинский. – М.: Молодая гвардия, 1979. – 335 с.

Стаття надійшла до редакції 01.12.2015

УДК [378.147:373.21]:796.012

Ірина Щербак, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри здоров'я людини і корекційної освіти
Харківського національного університету імені Г.С. Сковороди

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЩОДО ЗАЛУЧЕННЯ ДІТЕЙ ДО РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ЯК СКЛАДОВОЇ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглядаються основні теоретичні питання підготовки майбутніх вихователів щодо залучення дітей до рухової активності як складової здоров'язбережувальної діяльності. Визначено мотиваційно-особистісний критерій та мотиваційний компонент підготовки майбутніх вихователів щодо залучення дітей до рухової активності.

Ключові слова: підготовка, майбутній вихователь, рухова активність, вища школа.

Літ. 9.

Ірина Щербак, кандидат педагогических наук,
доцент кафедры здоровья человека и коррекционного образования
Харьковского национального университета имени Г.С. Сковороды

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ВОСПИТАТЕЛЕЙ ПО ПРИВЛЕЧЕНИЮ ДЕТЕЙ К ДВИГАТЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ КАК СОСТАВЛЯЮЩЕЙ ЗДОРОВЬЕСБЕРИГАЮЩЕЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

В статье рассматриваются основные теоретические вопросы подготовки будущих воспитателей для привлечения детей к двигательной активности как составляющей здоровьесберегающей деятельности. Определено мотивационно-личностный критерий и мотивационный компонент подготовки будущих воспитателей для привлечения детей к двигательной активности.

Ключевые слова: подготовка, будущий воспитатель, двигательная активность, дети, высшая школа.

Iryna Shcherbak, Ph.D. (Pedagogy), Associate Prof. of the
Human Health and Correctional Education
Kharkiv H.Skovoroda National University

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS OF FUTURE TUTOR TRAINING AS TO ATTRACTION CHILDREN TO MOTOR ACTIVITY AS A COMPONENT OF HEALTH PRESERVATION ACTIVITY

In article the main theoretical questions of training of future tutors for involvement of children to physical activity as the making health saving activity are considered. It is defined motivational and personal criterion and a motivational component of training of future tutors for involvement of children to physical activity.

Keywords: preparation, future tutor, physical activity, children, the higher school.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасні аспекти суспільного розвитку особливо впливають на

процеси професійної підготовки майбутніх фахівців у вищій школі. Сьогодні основою освіти повинен бути не просто високоосвічений

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ
ЩОДО ЗАЛУЧЕННЯ ДІТЕЙ ДО РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ЯК СКЛАДОВОЇ
ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

фахівець, а обізнана та діяльнісна особистість із творчим мисленням, яка завжди прагне змінити на краще своє життя і життя майбутніх поколінь, виховати здорових і щасливих дітей, залучати їх до здоров'язбережувальної діяльності. Рухова і фізична активність є винятково важливим, фундаментальним чинником формування, збереження, зміцнення здоров'я та розвитку дитини, особливо в дошкільному віці. Завдяки здатності організму до саморегуляції відбувається його адаптація до змін зовнішнього середовища, організм стає стійкішим і життєздатнішим. У зв'язку з цим потребує суттєвої оптимізації система професійної підготовки майбутніх вихователів.

Нормативно-правову базу професійної підготовки майбутніх вихователів щодо залучення дітей до рухової активності складають Закони України "Про освіту" (1991), Державна національна програма "Освіта" ("Україна ХХІ століття") (1993), Національна доктрина розвитку освіти (2002), Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту (2004), Цільова комплексна програма "Фізичне виховання – здоров'я нації" (1999 – 2005), Концепції Загальнодержавної програми "Здоров'я 2020: український вимір" на 2012 – 2020 роки (2011), Національна стратегія розвитку освіти України на 2012 – 2021 роки, Закон України "Про вищу освіту" (2014 р.).

Можна виділити такі соціальні потреби займатись спортом, фізичними вправами, фізичним самовдосконаленням: бажання провести активне дозвілля, переключитись від розумової праці до рухової активності; бажання поспілкуватись з однолітками, представниками іншої статі; прагнення покращити, або змінити показники своєї статури та бути кращим серед друзів; бажання ознайомитись з модними системами фізичного та психологічного самовдосконалення; бажання досягти високих особистих результатів в спорті, у вияві фізичних та психологічних якостей та здібностей; бажання пізнати красу навколишнього світу, гармонізувати свої відносини з природою; проявити власні вміння та здібності в спорті, руховій активності її формування [6], духовному та фізичному самовдосконаленні. Під час фізичних вправ в організмі дитини спрацьовують певні механізми, в результаті дії яких посилюються функції не тільки м'язів, але й дихальної, серцево-судинної, нервової та травної систем, в цілому покращується стан здоров'я.

Отже, актуальність досліджуваної проблеми обумовлена суспільними потребами у відновленні,

збереженні та зміцненні здоров'я дітей і недостатнім рівнем підготовки майбутніх вихователів залучення дітей до рухової активності як складової здоров'язбережувальної діяльності. На науково-теоретичному рівні – відсутність в педагогіці вищої школи однозначних теоретичних уявлень про сутність і структуру підготовки до залучення дітей до рухової активності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Теоретичний аналіз наукових джерел дозволив вивчити значний досвід, накопичений в теорії і практиці вищої освіти. Зокрема, фундаментальну основу підготовки майбутніх вихователів щодо залучення фізичної підготовки та фізичного відновлення містять дослідження, здійснені у контексті удосконалення навчального процесу у вищих навчальних закладах (А.М. Алексюк, А.О. Вербицький, В.А. Козаков та інші), професійної підготовки майбутніх фахівців (О.А. Дубасенюк, М.Б. Євтух, В.І. Наумчук, В.В. Ягупов та інші).

Проблеми формування здоров'я, культури здоров'я, здорового способу життя активно розроблялися у таких напрямках: обґрунтування цілісного підходу до формування здоров'я людини (Г.Л. Апанасенко, Т.Є. Бойченко, Е.Г. Булич, М.С. Гончаренко, О.Д. Дубогай, І.В. Муравов, С.О. Омельченко та інші), формування культури здоров'я і здорового способу життя особистості (В.І. Бабич, В.І. Бобрицька, В.П. Горащук, Н.В. Маковецька, Ю.Б. Мельник та інші), дослідження різних аспектів створення здоров'язбережувального освітнього середовища (В.П. Беспалько, Н.Н. Завидівська, В.Г. Омеляненко, В.М. Оржеховська та інші).

Формулювання цілей статті. Метою статті є теоретичне обґрунтування питання підготовки майбутніх вихователів щодо залучення дітей до рухової активності як складової здоров'язбережувальної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розуміння сутності поняття "підготовка" дає аналіз словників. Так, у "Великому тлумачному словнику сучасної української мови" поняття "підготовка" тлумачиться як запас знань, навичок, досвід, набутий у процесі навчання, практичній діяльності [1, 46]. У "Психолого-педагогічному словнику" поняття "підготовка" трактується як формування та збагачення настанов, знань та умінь, які необхідні індивіду для адекватного виконання специфічних завдань [3, 40].

Професійною діяльністю вихователя є педагогічна діяльність. У дослідженні ми будемо

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЩОДО ЗАЛУЧЕННЯ ДІТЕЙ ДО РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ЯК СКЛАДОВОЇ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

використовувати саме це поняття у тлумаченні, яке запропонував М. Євтух [2, 640]. Автор визначає його в практичному розумінні “як розв’язання педагогічних завдань”, визначає головну особливість діяльності “у специфіці її об’єкта, який є одночасно і суб’єктом, оскільки це завжди людина” [2, 336]; у широкому розумінні – як “складно організовану систему низки діяльностей”: практичну діяльність викладача з навчання і виховання людини; методичну діяльність фахівця з викладання матеріалів педагогічної науки педагогічним працівникам різних установ (пов’язана з методикою навчального предмета або з методикою проведення виховної роботи у школі); управлінську діяльність керівників освітньої системи; науково-педагогічну діяльність (науково-дослідну).

У контексті нашого дослідження при аналізі системи професійної підготовки звернули увагу на динаміку розвитку її компонентів, ті позитивні зміни, що обумовлюють успішність підготовки майбутніх вихователів щодо залучення до рухової активності, а також на причини, що можуть сповільнювати або перешкоджати цьому процесу. У зв’язку з цим підготовка майбутніх вихователів щодо залучення до рухової активності повинна бути організована таким чином, щоб вона забезпечувала формування знань і вмінь [5, 205], достатніх за рівнем узагальнення, повноти усвідомленості, дієвості, для прийняття обґрунтованих рішень в різних ситуаціях професійної практичної діяльності, тобто забезпечувати готовність залучати дітей до рухової активності. Крім того, процес підготовки майбутніх вихователів щодо залучення до рухової активності повинен мати керований характер: орієнтація на досягнення планованого результату; підвищення якості всього комплексу умов, що необхідні для забезпечення ефективності цього процесу.

У своїй роботі ми розглядаємо підготовку вихователів щодо залучення дітей до рухової активності у контексті складової здоров’язбережувальної діяльності. Тлумачення поняття “діяльність” складає словниковий апарат: застосування своєї праці до чого-небудь [1, 45]; цілеспрямована активність, що реалізує потреби суб’єкта. У “Тлумачному словнику з інформаційно-педагогічних технологій” поняття “діяльність” трактується як: 1) специфічна форма свідомого, цілеспрямованого активного ставлення до оточення для його доцільної зміни і перетворення; 2) активність людини, спрямована на досягнення свідомо поставлених цілей,

пов’язаних із задоволенням її потреб та інтересів, на виконання вимог, що їх висуває до неї суспільство; 3) специфічно людська, регульована свідомістю як вищою інстанцією внутрішня і зовнішня активність, що спричиняється потребою [4, 56].

Ефективність такої підготовки може бути досягнута завдяки реалізації технології підготовки майбутніх фахівців та включенням рухової активності в здоров’язбережувальний блок [7, 153; 8, 261]. Підготовка – це процес, а готовність результат цього процесу. Тому, в роботі необхідним стало виділення критеріїв готовності майбутніх вихователів щодо залучення дітей до рухової активності.

Таким чином, нами виділено такі критерії готовності майбутніх вихователів щодо залучення дітей до рухової активності: мотиваційно-особистісний, змістовий, діяльнісний і оцінний. Розглянемо один з них більш детально.

Так, мотиваційно-особистісний критерій дозволяє визначити сформованість мотиваційного компоненту готовності майбутніх вихователів щодо залучення дітей до рухової активності.

Із метою визначення наявності сформованості мотивації майбутніх вихователів щодо залучення дітей до рухової активності можна застосовувати анкети й опитування, створювати ситуації вибору, спрямовані на виявлення спектра мотивів за такими показниками: мотиви, що свідчать про сформовану спрямованість до залучення дітей до рухової активності (бажання залучати дітей до рухової активності в межах занять та поза ними); мотиви, що характеризують часткову спрямованість (потреба в деяких конкретних моментах: уявлення про важливість залучення дітей до рухової активності, усвідомлення у себе педагогічних здібностей і якостей, необхідних для залучення до такої діяльності); мотиви, що не містять спрямованості.

Характер мотивації майбутніх вихователів щодо залучення дітей до рухової активності дозволяє оцінити ступінь сформованості стійких мотивів, а саме: стійка мотивація прослідковується у майбутніх вихователів, що усвідомлено ставляться до залучення дітей до рухової активності та розуміння важливості цієї діяльності як здоров’язбережувальної складової, мають бажання і прагнення до вдосконалення такої діяльності, прагнуть до досягнення високих результатів у залученні дітей до рухової активності, досягнення майстерності і професіоналізму у вирішенні різноманітних ситуацій практичної діяльності, прагненні до їх творчого вирішення; ситуативна мотивація

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ
ЩОДО ЗАЛУЧЕННЯ ДІТЕЙ ДО РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ЯК СКЛАДОВОЇ
ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

проявляється в епізодичній зацікавленості майбутніх вихователів проблемами залучення дітей до рухової активності; індивідуальне ставлення, тобто відсутність мотивації, притаманне майбутнім вихователям, мотиви яких не містять професійної спрямованості на залучення дітей до рухової активності.

Серед показників рівнів пізнавального інтересу (спрямованість до об'єктів пізнання, стійкість, локалізованість і усвідомленість), що виділяються Г. Щукіною [9, 67], нами обрано стійкість, використано характеристики стійкості інтересу й адаптовано до даного дослідження.

Виділяємо такі види стійкості пізнавального інтересу щодо залучення дітей до рухової активності: стійкий інтерес, що виникає тоді, коли внутрішня мотивація в навчанні переважає, і майбутні вихователі можуть навчатися з бажанням і навіть усупереч несприятливим зовнішнім стимулам. Цей рівень стійкості пізнавального інтересу становить уже єдине ціле з потребою в пізнанні, коли майбутні вихователі не просто можуть навчатися, а не можуть не навчатися. Це виявляється в тому, що майбутній вихователь активно і з інтересом працює на заняттях, виявляє ініціативу і творчість, усвідомлено прагне до засвоєння загальних специфічних і фахових знань, свого вдосконалення, проводить самостійну роботу; ситуативний пізнавальний інтерес, тобто обмежений окремими яскравими спалахами, як відповідь на певну особливо емоційну ситуацію навчання.

Такий інтерес може швидко зникнути разом із ситуацією, яка його породила. Він вимагає постійного підкріплення ззовні, нашарування нових і нових вражень. Це дозволяло викладачу спиратися на наявну прихильність майбутніх вихователів, використовуючи їхню активність, поступово зміцнювати і розвивати інтерес як мотив навчання. У цих випадках дуже важливо було розпізнавати тенденцію його стійкості: переважають у майбутніх вихователів внутрішні спонукання інтересу або він потребує більше зовнішніх стимулів; відсутність інтересу характеризується явним або прихованим небажанням майбутніх вихователів до оволодіння загальними психолого-педагогічними і фаховими знаннями, байдужим ставленням до справи, спробами і намаганнями ухилитися від роботи, йому необхідне регулярне спонукання з боку викладача.

Висновки. Отже, дослідження теоретичних особливостей підготовки майбутніх вихователів щодо залучення дітей до рухової активності переконують, що така підготовка є складним цілеспрямованим керованим процесом. Кінцевим результатом такої підготовки є готовність майбутніх вихователів залучення дітей до рухової активності як системного утворення з відповідними структурними компонентами і взаємозв'язками.

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови [Електронний ресурс] / Голов. ред. В.Т. Бусел, редактори-лексикографи: В.Т. Бусел, М.Д. Василега-Дерибас, О.В. Дмитрієв, Г.В. Латник, Г.В. Степенко. – К.: Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2005. – 1728 с. – Режим доступу: <http://www.slovnnyk.net/>.

2. Євтух М.Б. Педагогічна діяльність / М.Б. Євтух // *Енциклопедія освіти*; гол. ред. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 640 с.

3. Романенко О.В. Реформування професійної підготовки майбутніх учителів середніх навчальних закладів Франції: автореф. дис. на здобуття канд. пед. наук: 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” / О.В. Романенко; Луганський національний педагогічний університет ім. Т. Шевченка. – Луганськ, 2007. – 20 с.

4. Тлумачний словник з інформаційно-педагогічних технологій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://posibnyky.vstu.vinnica.ua/slovnik/1.htm>.

5. Щербак І.М. Індивідуальний підхід до формування професійних умінь і навичок майбутнього вчителя / І.М. Щербак // *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи: зб. наук. пр.* – Х.: ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2012. – Вип. 37. – С. 203 – 206.

6. Щербак І.М. Підготовка майбутніх вихователів до формування рухової активності у дітей дошкільного віку / І.М. Щербак // *Молодь і ринок: наук.-педаг. журнал.* – Д.: ДДПУ ім. Івана Франка, 2015. – № 11 (130).

7. Щербак І.М. Педагогічні технології в екологічній підготовці майбутнього вчителя / І.М. Щербак // *Наукові записки. Серія: Психолого-педагогічні науки: зб. Наук. пр.* – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2012. – № 2. – С. 152 – 154.

8. Щербак І.М. Реалізація етапів технології підготовки майбутніх учителів природничих спеціальностей до створення еколого-орієнтованого освітнього середовища / І.М. Щербак // *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія: Педагогіка і психологія: зб. наук. пр.* – Ялта: РВНЗ КГУ, 2014. – Вип. 42. – Ч. 2. – С. 259 – 264.

9. Щукина Г.И. Активизация учебно-познавательной деятельности учащихся в учебном процессе / Г.И. Щукина. – М.: Педагогика, 1979. – 243 с.

Стаття надійшла до редакції 16.12.2015

